

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide.

Tallinnas, 1. septembril 1923.

Nr. 28.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Eesti pangaasutuste äriseisud 1. maiks s. a. H. Schulmann: Tollipoliitika tendentsid. Eesti-Latvia vahelise kaubalepingu eelläbirääkimised. Tšehkiseaduse eelnõu. Prof. J. Filippov: Kiri Saksamaalt. Sise- ja väljamõa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 31. augustil 1923.

Mercatori majandusfilosoofia. Omas majanduspoliitilises praktikas koobame meie ümber käsi- kaudu, mis ka täitsa loomulik on, sest riigielus maksab palju rohkem kui kusagil mujal näitlik õpeviis. Iga maa peab oma ette kõik „lastehaigused“ läbi põdema. Niipea aga, kui selle majanduspoliitika kaitsjad teoorialt lähevad abi otsima, siis loete ja õõrute silmi, kaš on see unes või ilmsi. Nii kirjutas hiljuti Mercator „Kajas“: „Harilik töekspidamine ütleb, et ideaalne kaubabilans on aktiivne, kus väljavedu kaugelt sisseveost suurem on. Viimasel ajal on selle tõe juures kahtlema hakatud. Näitena tuuakse ette Ameerikat: kuni 1914. aastani oli sellel passiivne kaubabilans. Euroopa kapitaal rändas igasuguste väärtuste näol sinna, kuna seal teenistuseks suured võimalused olid: tööstuses, põllumajanduses, mäekaevandustes jne. jne. See väärtuste-kapitaali juurekasv jõudis Ameerika produktsiooni aga sedavõrd tõsta, et ta, kaasaidatuna ilmasõja konjunktuurist, võlgniku seisukohalt laenaja seisukohale tõusis ja väljavedu teistesse riikidesse sisseveost suuremaks tõstis. Kuid ka sellesse seisukorda võib muutus tulla ja märtsi teated näitavad jälle P.-A. Ühisriikide sisseveo ülekaalu. Euroopa riigid on toibuma hakanud, ei tarvita enam laenusid, vaid hakkavad koguni neid osaliselt tasuma ning 0/0% maksma. Tuleb sellepärast jälle aeg, kus sissevedu P.-A. Ü. ülekaalus on, seisukord, mis väga sarnane eelsõjaaegsele, kuid sisulikult täiesti lahku läheb: enne sõda olid P.-A. Ü. laenaja, nüüd protsentidest elav kapitalist. Kapitaali ringjooks

oleks sellega ainult lõpuni jõudnud, ning P.-A. Ü. võtavad oma koha Inglismaa kõrval, s. o. klassikalise passiivse bilansiga maa kõrval, kus sisseveo ülekaal teistelt maadelt saadavate maksude ja protsentidega kaetakse.

See ülevaade näitab, et passiivne bilans iseenesest midagi ei ütle, vaid selle põhjust ja mõju laiemalt tähelepanna tuleb.

Selle näituse varal teeb Mercator oletusi meie kaubanduspoliitika kohta.

Lubame omale nende arutuste kohta ainult mõned märkused. „Harilikku töekspidamist“ ei tunnistanud juba füsiokraadid ja Adam Smith lükkas tema 150 aasta eest lõpulikult ümber. Nii oli Mercatori viimane aeg, kuna tõe juures kahtlema hakati, juba vähemalt 150 aastat tagasi. Näitus Ameerikast ei ole nii vana, aga natuke üle 80 aasta küll. Nimelt on juba neljakümnendate aastate algusest peale Ühisriikide kaubanduse bilans aktiiv suuremal ehk vähemal määral, peale vististi mõne erakorralise aasta. (Kahjuks ei ole mul üksikute aastate kaupa andmeid käepärast). See aktiviteet tõusis viimastel aastakümnetel enne sõda ligi 500 miljoni dollarini aastas (1898–1909 keskmiselt 498,6 milj. doll., 1910–1913 – 460,0 milj. doll.).

Mercator kujutab omale ette, et alaline passiv kaubandusbilans sissevoolava väliskapitaali kaudu võimalik on, ja oma ettekujutuse kinnituseks fantaseerib ta Ameerikasse passiv kaubandusbilansi. Juhtumisel, kus väliskapitaal maale suureviisiliselt sisse voolab, võib sissevedu väljaveost aastaks paariks suuremaks minna, kuid maadevõlgnikkude kaubandusbilans peab loomulikult aktiivne olema,

sest võõras kapitaal ei tule maale mitte ilusate silmade, vaid kasu pärast ja selle kasu väljaviimine kodumaale on võimalik ainult aktiivse kaubandusbilansi kaudu. Sellepärast oli ka Ühisriikide kaubandusbilans, seni kui Ühisriigid võlgnikud olid, aktiivne, ja võib nüüd passiivseks muutuda, kuna Ühisriigid sõja läbi võlgnikkudest laenajateks on muutunud.

Mitmesaja - aastaste vaimudega võitlemine ja faktide peale pööramine ei ole seni ühelegi teooriale kindlaks aluseks olnud.

Keda uskuda? Nagu praegu alles nägime, ei armastata meil „raamatutest järgi vaadata“ enne kui „rahvast õpetama“ minnakse. Teine näitus:

Laupäevane „Vaba Maa“, kelle praegune peatoimetaja küll paremini kui keegi teine meie kaubalepinguid peab tundma, kirjutab juhtkirjas: „Kaubaleping Lätiga“, Prantsusmaa anda oma lepinguosalistele, seega ka Eestile, minimaal-tollitariifi. Kuidas teiste lepinguosalistega lugu on, see meid praegusel korral ei huvita, vaid Eesti kohta loeme Eesti-Prantsuse kaubalepingu artikkel 3: „Siia juure lisatud nimekirjas „C“ üles-

loetud Eestist pärit olevad ehk algupärased loodus- ehk tööstussaadused saavad nende sissetoomisel Prantsusmaale, Prantsuse asumaadesse ja temale alluvatesse maadesse protsentuaalse tollialanduse, mis mainitud nimekirjas ära tähendatud ja mis käivad üleüldise ja minimaal-tariifide tollimäärade vahe kohta. Lihtsurelikule äraseletatult tähendab see lause küll vist ainult seda, et kõik nimekirjas „C“ ülesloetud Eesti kaubad (nende hulgas tsement, tärklis, aknaklaas, pudelid, linased, puuvillased ja villased kangad, mõõbliasad jne.), käivad minimaal-tariifi alla, millele juure arvatakse 20 kuni 80% vahest minimaal- ja üleüldise tariifi vahel. Minimaal-tariifiga lastakse sisse ainult lisas „B“ tähendatud kaubad, mille nimestik sisaldab peale meie põllu ja karjasaaduste meie tooresaineid ja poolvalmis saadusi, mille sisseveost Prantsusmaa huvitatud on. Eriti peab mees pidama, et kaubad, mis lisas „B“ ehk „C“ nimetatud on, üleüldise tariifi alla käivad, lihtsalt sellepärast, et nende kohta leping vaikib. Nõuab suurt julgust niisugustel asjaoludel oma lugejatele seletada, kellel muidugi „Riigi Teataja“ mitte alati käepärast ei ole, et Prantsusmaa meie kaupasad, tollib minimaal-tariifi järgi.

Eesti pangaasutuste ärisceisud 1. maiks s. a.

Eesti Statistika kuukirja andmetel oli Eesti pankade üldbilans 1. maiks, võrreldes eelmise kuu ja läinud aasta 1. maiga, järgmine (milj. mrk.):

	1. mail 1923	1. aprillil 1923	1. mail 1922
Eesti Pank	6.969	6.502	3.675
Erapangad	3.039	2.951	1.797
Pangakontorid	1.851	1.842	2.314
Kokku	11.859	11.295	7.785

Tähtsamad bilansisummad kujunevad 1. maiks võrreldes 1. märtsiga s. a. üksikutes pangagruppides järgnevalt (milj. mrk.):

Aktiiva	Eesti Pank		Erapangad		Pangakontorid		Kokku	
	1. mail	1. märts.	1. mail	1. märts.	1. mail	1. märts.	1. mail	1. märts.
Kokku								
Kassa	1.056,1	743,2	111,5	112,6	63,8	40,4	1.231,3	896,2
Panga päralt olev. väärt.	198,2	244,2	121,8	109,4	85,5	65,2	405,5	418,9
Laenud	4.181,8	3.762,0	2.098,9	1.930,1	609,4	556,8	6.890,2	6.249,0
Korrespondendid	913,9	1.163,5	291,1	270,3	1.007,9	1.211,5	2.212,9	2.645,3
Jaoskonnad	580,8	652,2	142,3	148,5	-	-	723,1	800,7

Passiva

Pangakapitaalid	287,8	287,8	597,4	567,1	135,7	130,7	1.020,8	985,5
Hoiusummad	2.362,2	2.347,7	1.275,2	1.160,8	266,1	254,8	3.903,5	3.763,3
Passiv-laenud	—	—	422,4	334,6	3,8	1,2	426,2	335,8
Korrespondendid	447,1	609,6	372,9	403,1	1.328,7	1.438,3	2.148,9	2.451,1
Jaoskonnad	618,8	659,3	123,0	139,3	—	—	741,8	798,6
Pangatähed	2.350,0	1.800,0	—	—	—	—	2.350,0	1.800,0

Ehk protsentides bilansist:

Aktiva

Kassa	15,1	11,3	3,7	4,0	3,4	2,1	10,4	7,9
Panga päralt olev. väärt.	2,8	3,7	4,0	3,9	4,6	3,4	3,4	3,7
Laenud	60,0	57,1	69,1	68,0	32,9	28,9	58,1	55,0
Korrespondendid	13,1	17,7	9,6	9,5	54,5	63,0	18,7	23,3
Jaoskonnad	8,5	9,8	4,7	5,2	—	—	6,1	7,0

Passiva

Pangakapitaal	4,1	4,4	19,7	20,0	7,3	6,7	8,6	8,7
Hoiusummad	33,9	35,7	42,0	40,8	14,4	13,3	32,9	33,1
Passiv-laenud	—	—	13,9	11,8	0,2	0,1	3,6	3,0
Korrespondendid	6,5	9,2	12,3	14,2	71,8	74,8	18,1	21,6
Jaoskonnad	8,9	10,0	4,1	4,9	—	—	6,3	7,0
Pangatähed	33,7	27,3	—	—	—	—	19,8	15,8

Kuna pankade tähtsamad bilansisummad peaaegu igal alal absoluutset kasvamist näitavad, on huvitav märkida, et hoiusummad erapankades ja pangakontorites ka võrdlevalt kasvasid, kuna Eesti Pangas hoiusummade tähtsus bilansis vähenes, mida ta uue emissiooniga tasa tegi.

Tollipoliitika tendentsid.

H. Schulmann.

Vaadeldes viimase 18 kuu jooksul teostatud ametlikke muudatusi väljaveotolli tariifis, katsusime eelmises kirjatükis kindlaks määrata valitsuse tollipoliitika sihtjooni, mis just mainitud muudatustest järelduvad.

Mõistagi, tuleks nüüd lähemalt tutvuneda sama aja jooksul sisseveotolli tariifis läbiviidud muudatustega, et otsusele jõuda, missuguses sihis meie tollipoliitika arenenud on, ehk kas siin üldse kindlatest sihtjoonetest juttu saab olla. Nende kindlate sihtide olemasolu kohta on ajakirjandus mitmel puhul kahtlust avaldanud, kusjuures seletatakse, et viimase aja uuendused tollipoliitika alal enamasti juhuslist laadi, ning mõne huvitatu palve ehk ettepanekuga seletavad on.

Peab kohe alguses tähendama, et tollimäärade muudatused väga kitsastes piirides liikunud on; suuremalt jaolt seisavad nad mõnes märkuses, täpsemas spetsifikatsioonis jne., tihti on terve uuendus ainult redaktsiooniline.

Kõikidest muudatustest läheb punase niidina läbi kodumaa tööstuse protekti-

ooni tendents. Mainitud eesmärki saavutatakse kahel teel: kõrgendatakse tollimäära tööstussaaduste pealt, mida kodumaa valmistab ehk valmistada võiks, teiseks, alandatakse tollimaksu tooresainete ja poolvabrikatide pealt, missuguseid sisemaa lõpulikult välja töötab. Sellest põhiprintsiibist on aga mõnikord kõrvale mindud, millise nähtuse peale allpool eriti tähelepanu juhitakse.

Kõrgendatud tollides leiavad kaitset: kondiitritööstus. Sel alal kõrgendati 50–100% võrra. Oieti ei ole see kõrgendus küll otsekohe kaitsetolli iseloomuga, — sest tollimäär oli siin ennegi väga kõrge —, siin on tegemist uhkusajaga, missuguste sissevedu võimalust mõõda piirata tuleb.

Siinkohal ei saa tähendamata jätta, et meil õige arenenud kondiitritööstus on, kus valmistamiskulud nähtavasti õige kõrgele tõusevad, sest 7200 margaline toll puuda kompekkide pealt ei suutnud sisemaa tööstust küllalt kaitsta, nii et tollimäär 12.000 mk. peale kõrgendada tuli. Et tooresaineid suuremalt jaolt siiski väljast sisse vedama peab, tekib küsimus, kas lõppude lõpuks rahvamajanduslisest

seisukohast (eriti tarvitaja omast) otstarbekohasem ei oleks, odavate väljamaa saaduste sissevedu kergendada.

Elutarbeainete liigis on tollimaksu kõrgendatud ümbertöötatud riisi pealt 80 mk. 200 mk. peale puuda eest, ning makaroonide ja nuudlite pealt 150 margast 200 mk. peale puuda eest, et toetada vastavat tööstusharu kodumaal.

Piiritussaaduste tööstus leiab kaitset samuti tollimäärade kõrgenduse ja liköörivabrikutele ainuõiguse andmise kaudu, piiritussaadusi vaatides sisse vedada. Viimast korraldust õigustab see asjaolu, et vaatides sisseveetavaid piiritussaadusi tihti omamaa piiritusega segati ja siis väljamaa konjaki, rummi jne. pähe müügie lasti.

Õige tuntavalt kõrgendati tollimäära puuvilla niidi pealt (600–800⁰/₀), mis-sugune korraldus omal ajal ajakirjanduses õige laialist tähelpanu leidis. Kas selle abil soovitud sihile jõutakse ja väljamaa õmblusniiti siseturult eemale suudetakse tõrjuda, on väga küsitav, pealegi kus sisse-maa puuvillatööstuse kulud tooresaine ja küttematerjaali sisseveo tõttu õige kõrgele tõusevad.

Peale selle kõrgendati tollimäära mitmesuguste keemiatööstuse saaduste pealt. Katusepapi ja päevapildi platete tollimaksu kõrgendati vastavate sisetööstuse harude kaitseks 100⁰/₀ võrra. Siin tuleks nimetada, et päevapildistuse abinõude vabrik „Balta“ juba mitmendat kuud seisab; nähtavasti ei suuda ta väljamaaga võistelda vaata-tamata tolli kaitse peale.

Sisseveotollide alandamist on keemiatööstuses ja temaga seotud tööaladel märgata. Siin oleks järgmist nimetada: puhastamata ammoniak vabastati tollimaksust (samal ajal kõrgendati tollimäära puhastatud ammoniaki pealt 15 mk. 60 margani), mürgli (Bimstein), igatsugu polituride, vaikhappe soolade ja teiste keemiasaaduste pealt alandati tollimaksu. Seebivabrikute kasuks vähendati tollimäära sooda pealt 60 margast 20 margani ja küünlatööstuste toetuseks parafiini ja küün-latahi tollimaksu 4000 margast 500 mar-gani puudast.

Soola tolli alanemine 12 margast 8 mar-gani puuda pealt pidi siinsete soolaveskite tegevust elustama, kuid seda sihti ta küll ei saavutanud. Turba ja põlevkivi tööstuse edendamiseks kaotati esialgu tollimaks vas-tavate masinate ja masinaosade pealt. Ni-metatud korralduse kurjasti tarvitamine on

selle läbi raskendatud, et igakordseks sisse-veoks erilist kaubandus - tööstusministri luba nõutakse.

Puutööstuse nõuetele vastavalt alan-dati ajutiselt tollimaksu kasepuust toores-vineeri pealt 160 margast 10 margani pd. eest. Sel teel taheti „A. M. Luther'i“ vab-rikule võimalus anda, nimetatud pooltoo-rest ainet edaspidiseks ümbertöötamiseks väljamaalt (Soomest) sisse vedada.

Pikemate nõupidamiste järele, mis vahe-korra trükikojaomanikkude ja paberivabri-kantide vahel õige teravaks tegid vähen-dati tollimäära rotatsioonpaberi pealt 120 margast 40 margani, nii et trükikojaoma-nikud praegu enam endisel määral paberi-vabrikutest ei olene, ja viimastelt võimalus võeti hindasid tõsta, nagu varem kavatsetud oli.

Lõpuks peaks veel nimetama vastutu-lekut ehitajatele ahjukivide tolli vähenda-mise näol ja liikumisvõimaluste paranda-mist auto-omnibusside sisseveo kergenda-mise kujul.

Kõike kokkuvõttes, saab vaevalt selle juures kahelda, et suurem hulk muudatusi sisseveotollitariifis rahvamajanduse tõsistest huvidest tingitud olid. Kahtlemata on aga kaitsetolli poliitikas kohati liig kaugele mindud, nagu üksikute tollimäärade lähemal vaatlemisel tähendasime.

Peab ütleva, et praegusel ajal, kus läbi elatakse rasket majanduslist kriisi, nii et terve ilma majanduselu konjunkturi ala-liste kõikumiste all kannatab, võimatu raske on tollipoliitikas õiget teed leida. Kuni olud üldiselt ei stabiliseeru, on meie tolli-poliitikal võimata katsete tegemise ajajär-gust loobuda ja kindlat kuju omandada.

Eesti-Latvia vahelise kaubalepingu celläbirääkimised.

Laup., 25. aug. kirjutati välisministeeriu-mis alla lõpuprotokollile Eesti kaubalepingu asjus Latviaga. Väljaminees soovist ärilisi ja majanduslisi sidemeid mõlema riigi vahel kõvendada, mille lõpusihiks tõus ja majan-duslise uniooni realiseerimine oleks, leppi-sid delegatsioonid kokku, et tulevane kau-baleping järgmisi korraldusi sisaldaks.

Enamsoodustus kaubanduse, tööstuse ning laevanduse alal; enamsoodustus va-randuste omandamise ning käsituse suh-tes, kusjuures sellega teostub maksude, nü-

sama ka teiste maksude maksmise suhtes rahvuslist käsitust kinnitatakse; rahvuslist käsitust kohtukaitsel, vabastus sõjateenistusest; rekvisitsioonide korral rahvuslist käsitust tasumaksmise suhtes; aktsia seltside ning teiste juriidiliste isikute õigus kohtu abi peale nende tegevuse avamise sisemaa eriseadustele; enamsoodustus tolli formaliteetide täitmisel; enamsoodustus transiidi ladus hoidmise ning tagasi väljaveo maksude asjus; enamsoodustus välja ja sisseveo kulude suhtes; rahvuslist käsitust raudtee tarvitusel; enamsoodustus rannasõidu ja kodumaa laevanduse tõstmise huvides antavate hõlbustuste ja kalaasjanduse suhtes; laeva mõõdukirjade tunnistamine; kaubamärkide kaitse; rahvuslik käsitus kindlustuste asi tööstusettevõtetes ettetulnud õnnetuste juhtumiste korral; arusaamatuste lahenduste kord.

Delegatsioonid vahetasid läbivaatamises nimekirjad nende kaupade kohta, mis kumbki pool soovib teise riiki sisse vedada kas tollita, või alandatud tolliga. Nimekirjade küsimus, niisama ka küsimused, mis sellega seotud, s. o. tolli määrad leiavad lõpulikku lahendust järgmisel, arvatavasti oktoobris ärapeetaval konverentsil.

Nimekiri kaupade kohta, mida Läti tollivabalt ehk alandatud tolliga Eestisse sisse soovib vedada.

I. Puumaterjalid:

1) saetud puupikkusega mitte alla 10 Inglise jala, ehk 9 meeterjalga (meeterjalga 333 mm.) a) männid ja kuused; b) tammed; c) saar; d) kased ja lepad;

2) latid kuni 9 Inglise jala pikkuses;

3) plangud, liiprid, puusepa tarbepuud, karniisi puud;

4) liiprid, halvesleper;

5) kooritud palgid, mastipuud, telegraafi ja telefonipostid, aampalgid;

6) tahatud kase- ja lepalpalgid;

7) puud paberi valmistamiseks;

8) tugipuud;

9) põletispuud ja

10) männi ja kuuse joonega hõõveldatud laud.

II Põllumajanduse saadused:

1) õunad ja pirnid toored, kuivatatud, konservidena ehk teisel viisil valmistatud;

2) linnased ja linnasekohvi.

III. Tööstussaadused:

1) linoleum, 2) tikud, 3) papp, 4) viiner puu, 5) puust saapaliistud, 6) tamme- puust parkett laudad, 7) tamme, saare, kase, haava ja okaspuust tünnilauad ja tünnid; 8) mänguasjad, rattad, aknaraamid, ukssed, niidirullid, puust transmissioon rattad, 9) okaspuu ekstraktid, 10) jalavaibad, põrandariided, jalamatid, kiukangad, 11) piirituse liköörid, 12) piirituse ja tärpentiini lakid, 13) taimeõli, 14) õlivärvid, 15) lõhnaõlid ja seebid, 16) pärm, 17) naffasaadused, 18) katusekivid, telliskivid, savitööstuse (keramikasaadused), 19) fajans, portselaan ja savi nõud, 20) klaas ja klaasi saadused, 21) päevapildi plated, 22) toored ja pargitud nahad, 23) nahasaadused, jalanõud, käsikotid jne., 24) saadused harjastest ja jõhvidest, 25) linased ja takused lõngad, 26) lina- ja puuvillaniidid, lambitahid, 27) villased lõngad ja punumisetööd, 28) nõõrid, 29) elektri lambid ja armatuurid, 30) rasvkannud, 31) korgid ja korgi saadused, 32) kummi saadused, 33) raua- ja terassaadused, naelad, traat, separaud, masinate osad, labidad jne., 34) igasugused nõelad, 35) põllutöömasinad: adrad, äkked, tuulutussmasinad, 36) tubakasaadused, 37) küpsised ja kondiitri saadused.

Eesti delegatsioon andis järgmise nimekirja kaupade kohta, mida

Eesti soovib tollivabalt ehk alandatud tolliga Lätisse sisse vedada.

Need kaubad oleksid: kartulijahu, tärk- lis, sigurid, kartuli suhkur, shokolad, puu vabrikadid, puu plankudes ja palkides, väävli süsi, äädikahapu, kilud, seemned, savi ja tsement, paekivi saadused, äädika pulber, väävlihape, tina, suhkur, eeter, kol- loodium, seebid, telefoniaparaadid, raudtee vagunid, tekstiiltööstuse saadused, purjed, presendid ja nõõrid.

Tshekiseaduse eelnõu.

1. Tshékiga teeb üks isik (tshékiaandja) teisele (tshéki maksjale) ülesandeks maksta tshéki ettenäitajale (tshéki pidajale) teatud rahasumma selle summa piirides, missu- guse tshéki maksja tema ja tshékiaandja vahel oleva lepingu tõttu kohustatud on viimase tshékkide eest maksma. Maksjana võib tshékil tähendada ainult panku, pan- kiire, vastastikkuseid krediit-ühinguid ja

teisi asutusi, missugustel antud määruste tõttu õigus on hoiusummasid jooksvale arvele võtta.

Välismaal maksmisele kuuluvatel tshekkidel võivad tähendatud olla niisugused maksjad, kes on õigustatud tshekke maksuma kohaliste seaduste järele.

2. Tshekk peab tshekiandja poolt alla kirjutatud olema ja eneses sisaldama:

- 1) väljaandmise aasta, kuu ja päev;
- 2) väljaandmise koht;
- 3) akti nimetuse tema tekstis sõnal „tshekk“;
- 4) väljaandmisele kuuluva summa sõnul kirjutatult ja
- 5) maksja perekonna nime ja firma.

3. Igasugused parandused tshekil, mis tema sisus olulisi muudatusi tekitavad (§ 2) peavad õiendatud olema tshekiandja allkirja eel.

4. Tshekk võib väljaantud saada ettenäitaja või teatud isiku nimele. Tema võib kirjutatud olla ka tshekiandja enese nimele. Kui tshekil, mis teatud isiku nimele välja antud, tähendatud isiku perekonna nimele või firmale juure on kirjutatud sõnad „või ettenäitajate“ ehk jälle muu samatähendusline väljendus, samuti kui tshekil hoopis ei leidu märkust, kellele teda maksta, siis tuleb maksmist toimetada tsheki ettenäitajale.

5. Tsheki maksja perekonna nime või firma juures tähendatud koht loetakse maksmise kohaks. Tsheki teise maksimiskoha äratähendamine loetakse maksvusetaks. Kui maksja perekonna nime või firma juures koht hoopis tähendamata, siis loetakse maksimiskohaks tsheki väljaandmise koht.

6. Juhtumisel kui tsheki järele maksmisele kuuluv summa temas sõnul ja numbridel mitte ühesugusel määral tähendatud ei ole, loetakse kohustavaks sõnul tähendatud summa. Kui aga summa mitu korda sõnul on tähendatud, kuid mitte ühesugusel määral, siis loetakse kohustavaks summa vähem määr.

7. Tshekk makstakse ettenäitamisel, kuigi temas selle üle tähendust ei sisalduks või jälle on näidatud muu maksutähtaeg.

8. Eesti piirides väljaantud tshekk peab maksmiseks ettepanud olema viieteistkümne päeva jooksul, väljaandmise päeva mitte kaasaarvates. Välismaal, Euroopas, väljaantud tshekk peab maksmiseks esitatud

olema kolmekümne päeva jooksul. Välismaal, väljaspool Euroopat, väljaantud tshekk peab maksmiseks ettepanud olema kahe kuu jooksul.

9. Kui tsheki ettepanemise tähtaeg päeva peale langeb, mil maksja kontor püha tõttu või muul põhjusel kinni on, siis seda päeva arvesse ei võeta.

10. Tshekimaksja on kohustatud Eesti piirides väljaantud tshekki maksuma kuue kuu kestel tema väljaandmise päevast arvates ja välismaal väljaantud tshekki – aasta kestel tema väljaandmise päevast arvates, kui temal tshekiandja korralduses leidub küllaldane summa tsheki maksmiseks ja tshekiandja tähendatud tsheki järele maksmist ära muutnud ei ole kuni tema ettenäitamiseni (?). Nende tähtaegade möödumisel ei ole maksja kohustatud maksuma.

11. Teatud isiku nime peale väljaantud tshekk võib edasi antud saada nimelise kui ka blank allkirja järele. Tshekiandja või keegi tsheki siirjaist (indossantidest) võib tsheki edasiandmist keelata sellekohase määruse läbi tshekil. Niisuguse keelukiuste tehtud tsheki siirdel (indossamendil) ei ole jõudu selle isiku suhtes, kes tsheki edasiandmise on ära keelanud.

Tshekimaksja nimele tehtud tsheki siirdel on allkirja tähendus temalt maksu kätesaamise üle. Tsheki siirete suhtes talitatakse vastavalt veksliseaduse §§ 18, 21 ja 23 (S. K. XI köide, II jagu 1903 aasta väljaanne).

12. Tsheki esitamist vastuvõtmiseks (aktsepteerimiseks) ei nõuta.

Tshekil tehtud märkust vastuvõtte kohustuslikkuse kohta ei loeta maksvaks.

13. Tsheki ettepanemisel arveasutustele, kus tshekimaksjal oma esitaja, on sama tähendus kui tsheki ettepanemisel tshekimaksjale maksimiskohal, kui niisugune ettepanemine vastab antud arveasutuse määrustele.

14. Tshekiandja ja iga tshekipidaja võib tsheki eelkäijale mahutatud pealkirjaga „ainult arvele kandmiseks“ keelata tshekimaksjat tshekki sularahas maksmast. Sel juhtumisel võib tshekki kasutada ainult arveõendamiseks tshekimaksjaga või isikutega, kellel tema juures arve, kusjuures tehtud arveõendusel on tsheki maksmise jõud.

Tsheki sularaha maksmise keeld ei või ära muudetud saada. Tähendatud keelu rikkumine tshekimaksja poolt teeb teda vastutavaks selle tagajärjel tekkida võivate kahjude eest.

15. Tshekipidaja, kellele tshekki ei makstud, ei ole õigustatud tshekimaksja vastu nõudmist tõstma. Temal on õigus tshekil tähendatud summat tshekiandja käest nõuda. Kui aga tshekk tshekipidaja süü läbi maksmata jäi, siis vastutab viimane tshekiandja ees temale selle läbi tekkinud kahjude eest.

16. Samal alusel kui tshekiandja (§ 15) vastutavad tshekipidaja eest ka tsheki siirjad. Niisama vastutab tshekiomaniku eest tsheki maksmata jätmise korral isik, kes ettenäitaja nimele väljaantud tsheki teisele poolele oma perekonna nime või firma on kirjutanud.

Kui tsheki siirja tshekisiiros on lisanud sõnad „ilma minu vastu põõramata“ või muu samatähenduslise väljenduse, siis kõrvaldub ta selle läbi vastutusest tshekisiirde järele.

17. Tsheki järele tagaspidise (regress) nõudmise õiguse teostamiseks peab tshekipidaja tõendama, et tshekk oli õigel ajal (§ 8) tshekimaksjale ette pandud, kuid tema poolt maksmata jäänud. See asjaolu peab kindlustatud olema:

1) tshekimaksja poolt tehtud pealkirja läbi tshekil tsheki ettepanemise aja ja tema maksmata jätmise kohta või arveasutuse tõenduse läbi sama üle, juhtumisel kui tshekk sellele asutusele ette oli pandud, ja
2) notariaalse protesti läbi.

Tsheki protesti asjas talitatakse vastavalt veksliseaduse §§ 67–72 (S. K. XI. köide, II jagu, 1903 väljaanne).

Juhtumisel kui tshekk ettenähtud tähtaja jooksul (§ 8) tshekimaksjale ette pandud ei ole, ei ole tsheki protest lubatav ei tshekiandja ega tshekisiirjate suhtes. Tshekisiirjate vastutus lõpeb, kui tshekk protesteerimata jäetud. Protesteerimata tsheki järele võib tshekipidaja tshekiandjalt maksmist nõuda ainult üldises kohtukorras.

18. Tagaspidisel nõudmisel (§§ 15 ja 16) on tshekipidaja, kelle poolt tshekk õigel ajal (§ 8) maksmiseks ette pandud, õigustatud saama tsheki järele kohustatud isikutelt peale maksmata jäänud summa kuus protsenti aastas, arvates tsheki maksmiseks

ettepanemise päevast kuni rahuldamise päevani, niisama kui protest on tehtud, kõik sellega seotud kulud.

19. Tshekipidaja võib oma tagaspidise nõudmise õigused (§§ 15 ja 16) teostada niihästi kõigi tsheki järele kohustatud isikute vastu kui ka mõnede või ühe vastu nendest, seal juures alal hoides nõudeõigust teiste tshekisiirjate vastu. Tema võib seda õigust kasutada iga tshekisiirja vastu oma valiku järele.

20. Tagaspidisel nõudmisel vastutav isik on kohustatud maksmist toimetama ainult tsheki, õigeaegset tsheki maksmiseks ettepanemist ja maksmata jäämist või ettepanemise katse tagajärjetust tõendavate dokumentide ja maksmise allkirjaga varustatud arve vastu.

21. Võlgnik võib esitada tshekipidajale ainult niisugused vastuväited, mis puutuvad tema pealkirja tõelikkusse tshekil või tsheki enese sisust tekivad, või mis on sihitud otsekohe tshekipidaja vastu.

22. Tshekiandja, kes tsheki välja annab ilma et tshekimaksja juures tema korralduses küllaldast summat tsheki maksmiseks oleks, vastutab tshekipidaja ees kahjude eest ja maksab peale selle viimase kasuks trahvi 5% suuruses maksmata tsheki summast.

23. Tshekimaksja, kes keeldub 10 määruste vastaselt tshekki maksmast, vastutab tshekiandja ees kahjude eest.

24. Tshekk makstakse tshekimaksja poolt dokumendi enese vastu, maksmise allkirjaga temal, kui tshekk on välja antud teatud isiku nimele ja ilma selleta, kui ta on välja antud ettenäitajale.

Tsheki maksmisel on tshekimaksja kohustatud tõendama tshekiandja allkirja tõelikkuses.

25. Kui leitakse, et allkiri tshekil on võltsitud või mittekohustav isiku kohta, kelle poolt või kelle nimel ta tehtud, siis ei kõrvaldu sellega vastutus tshekil leiduvate teiste allkirjade järele.

26. Tshekipidaja ei ole õigustatud keelduma tsheki ettepanemisel temale pakutavat osalist maksu vastuvõtmast, kuid sel juhtumisel jääb tshekk tshekiomaniku kätte märkusega tasutud maksuosa kohta, kusjuures tshekipidaja on kohustatud andma tshekimaksjale allkirja tähendatud summa saamise üle, täpselt ära tähendades maks-

mise aega, tsheki nummert, tema väljaandmise aega ja summat, mis temal tähendatud.

27. Tshekiandja võib maksmist tsheki järele ära muuta, kusjuures tema vastutab nii tshekiandja kui ka tshekisiirja ees kõigi selle läbi tekkida võivate kahjude eest.

Eftenäitajale kui ka teatud isiku nimele väljaantud tsheki kaotuse või riisumise korral võib maksmine tsheki järele seisma pandud saada, tsheki kaotaja või selle isiku palvel, kellelt tshekk riisuti, kui sellest väljakutse korras on teada antud. Väljakutse tähtjaks peab määratama vähemalt kaks kuud. Väljakutse korra algatamise järele võib õigustatu – kui tshekk õigel ajal oli maksmiseks ette pandud, kuid tshekimaksja poolt maksmata jäänud – nõuda maksmist tshekiandjalt, andes kindlustuse seniks, kui tshekk jõukaotanuks tunnistatakse.

28. Tshekiandja surm või tema tegu võimetuks tunnistamine pärast tsheki väljaandmist ei anna tshekimaksjale õigust keelduda tshekki maksmast. Tshekiandja pärast tsheki väljaandmist maksjõuetumaks võlgnikuks tunnistamine või tema asjade üle administratsiooni sisseseadmine, kui tähendatud asjaolud tshekimaksjal teada, kohustavad teda tshekki maksmast keelduma.

29. Tagaspidine nõudmine tshekiandja vastu võib tshekipidaja poolt esitatud saada kolme kuu jooksul tsheki tshekimaksjale ettepanemiseks määratud tähtaja lõppemise päevast arvates, tshekisiirjate vastu aga – ühe kuu kestel, samast tähtjast arvates.

Tshekisiirja, kes tshekiomanikule tshekil tähendatud summa maksnud, võib eelmistele tshekisiirjatele nõudmise esitada ühe kuu kestel, maksmise päevast arvates. Tshekisiirja, kellele sarnane nõudmine esitatud, on õigustatud, oma enese nõudmiste tarastamiseks tõmbama asjasse kolmandana isikuna eelmisi tshekisiirjaid – kõiki, mõnesid või üht nendest.

Kolme kuu möödumisel tähtaja lõppemisest, mis on määratud tsheki tshekimaksjale ettepanemiseks, ei ole nõudmised tshekisiirjate vahel lubatavad.

30. Tshekiandja, kelle kohustus tagaspidise nõudmise järele lõppes tsheki õigel ajal maksmiseks mitte-ettepanemise või eelmise paragrafi esimeses lõikes nimetatud tähtaja möödumise tagajärjel, jääb tsheki-

pidaja ees vastutavaks selle summa piirides, mille võrra tshekiandja rikastus, kuid mitte suuremal määral kui tshekipidaja poolt kannatatud kahju.

Kiri Saksamaalt.

Prof. J. Filippov.

Missugune mõju sellel survel on, näitab küllalt selgelt järgmine „Times'i“ teadaanne (London, 26. VII.): „Eila tehti kolmekuulisi erilepinguid, s. t. sarnaseid, mille tähtaeg oktoobri lõppus tuleb, kursiga 1 naelst. = 6 milj. Saksa marka, lepinguid, mille tähtaeg septembri lõppus tuleb, kursiga 1 naelst. = 5.200.000 Saksa marka ja lepinguid, mille tähtaeg augusti lõppus tuleb, kursiga 1 naelsterl. = 4.000.000 Saksa marka. Londoni pangapidajate teate järele tehti need lepingud Londoni maaklerite kaudu Saksa sõe importööride agentide ülesandel Amsterdamist. Importöörid tahtsid ennast, maksu mis maksab (sic!) valuutaga varustada Inglise sõe ostmiseks.

Sellest teadaandest teeme järelduse, et silmapaistvam Saksa importööride rühm, ennast ülepea-kaela valuutaga varustades, marka veelgi odavamaks teeb ja teiste importööride seisukorda tõsiselt kitsendab.

Kirjeldatud protsess süvendab veelgi Saksamaad ümbritsevat kuristikku, mida hävinev valuuta tekitab, ega midu Baldwin omas kõnes (Glasgow, 27.VII) ei oleks öelnud, et Kesk-Euroopal puuduvad võimalused oma sissevedu tasuda. Saksamaad ei blokeeri nüüd enam Inglise sõjalaevad, vaid tema oma valuuta.

Saksamaa paberrahaasjanduse kohutavate tagajärgede kirjeldusele oleks veel järgmist juure lisada.

Rahvuslise valuuta väärtuse kiire kadumine on krediidi olud tervel maal pea peale pööranud, nii et nüüd ärilepinguid tehakse ainult puhta raha eest. Selle tagajärjel suureneb kohutava kiirusega rahamärkide puudus, mis ennast tervel maal tunda annab kōduneva valuuta viimaste vapustustena. Rahamasin töötab vahetpidamata, kuid sellega ühes kasvavad kurtimised rahamärkide puudumise üle. Kauplejate arv kasvab küll, kuid ärilepingute arv ja liikvel oleva kauba hulk – kahaneb; elanikkude ostuvõim on lõppemas ja hinnad kerkivad automaatselt päevast päeva,

olenedes dollari hinna hüpetest Berliinis, s.t. kaubanduses on mõjul indeksi reshiim.

Kirjeldatud asjaoludest teeb tarvitajale kõige enam meelepaha indeksi reshiim, kuid kes oma meelepaha avaldama läheb, sellele seletatakse asjalikult, et langeva valuuta ja krediidi puudumise tõttu kaupmees sunnitud on hinda määrama, arvesse võtmata jättes seda, mis ta ise kauba eest maksnud on, vaid silmas pidades seda hinda, mis tal maksta tuleks uut kaupa ostes; ainult sel teel on võimalik kaubavahetuse ulatust kiire kahanemise eest hoida. Nii siis indeksi reshiim, ehk ta küll tarvitajaid meeleheitel viib, teatud tammiks, mille abil vesi siiski veel kaubandusveskile voolab. Ega seegi tamm ärikapitaali hääbumist kõrvale pöörda jõua, kuid ta pikendab vähemalt viimase agooniat.

Kui indeksi reshiimi abil äriaparaati elus hoida püütakse, siis oleks loomulik järeldada, et samuti dollari alusele seatakse kõik palgad. Alguses oli selleks õige palju takistusi, üks sõnade lahing järgnes teisele ja tihti pidid pooled surveabinõusid tarvitama, nagu see sotsiaalsete konfliktide puhul viisiks on. Praegu läheb asi juba palju ladusamini, sest et Saksamaa demagoogiline valitsus nimetatud põhimõtte oma sotsiaalpoliitika aluseks on võtnud. Seda tõendab järgmine teadaanne presidendi ja valitsuse poolt: „Palkade ühtlustamine raha väärtuse langemisega seisab praegu kindlal alusel ning tehakse seda ka tulevikus“ (Vossische Zeitung nr. 355, 29. VII).

Näib, nagu ei jääski enam midagi soovida: ühelt poolt ühtlustatakse dollariga kaubahindasid, teiselt poolt palkasid. Siin tahetakse lepitada sarnaseid vastaseid, kui kapitaal ja töö, ning arvatavasti võib seda lepituspoliitikat Eberti ja Cuno arvesse kirjutada.

Kuid sellegi poliitikaga ei ole asi kõigiti hea. Koondades tähelpanu verivaenlaste (kapitaal ja töö) lepitamiseks, unustas Saksa valitsus selle eest hoolitseda, et vanad sõbrad, linn ja küla, lahku ei läheks. Viimased hakkavad juba üksteist vähem mõistma. Toiduainete vedu maalt linna väheneb iga päevaga, linnaelanikud sattuvad äritusse ja korraldavad näljamässusid; viimaste eest langeb küll vastutus suuremalt osalt kommunistide peale, sest need sotsiaalpoliitilised kelmid teevad kõik, mis nende võimuses

seisab, et uut õli tulde valada*). Kuid kommunistid ise ei ole ju ka muud, kui seltskondlise lagunemise saavutus ja maadvõtva anarkia väljendus.

Georg Bernhard, kes oma selge mõistusega alati hiilganud on, seletab Vossische Zeitung'is (nr. 355, 29.VII) lõhet linna ja küla vahel järgmiselt.

„Samuti nagu kaupmeeski, kes sugugi hea meelega ei taha kaupa raha vastu vahetada, mille homme väärtus temal teadmata, mõtleb ka põllumees. Viimasel on selleks palju rohkem põhjust, sest põllupidaja kättes liigub kapitaal palju pikemate perioodide järele, kui äriilmas. Ei ole midagi imestada, kui põllumees sarnastel oludel ainult siis alalhoidmiseks kõlbuliku kauba ära annab, kui ta samas väärtuses kaupa vastu saab. Arusaadav, et poliitiliselt organiseeritud põllumeeste vastupanek, mis linnaelanikkude eluhuvisid kõige valusamalt löikaks, praeguste Saksamaa olude juures lihtsalt isamaa äraandmine oleks. Kuid üksiku mõisniku ehk taluniku tagasihoidlikkusest tuleks eramajanduse seisukohast sama mõõdupuuga mõõta, kui kaupmeestegi ettevaatlikust.“

Nii et sellegi küsimuse seletame valuuta väärtuse langemisega. Viimane õonestab terve Saksa majanduselu tähtsama aluse – tööjaotuse küla ja linna vahel, mis ainult normaalse kaubavahetuse kaudu alal võib hoiduda, kui linn ja küla üksteist oma tootmisega täiendavad ja teineteiselt mitte ohvreid ei nõua, vaid oma enese majandushuvide silmaspidamist.

Saksa valitsus ei asu, nähtavasti, mitte täielikult sellel seisukohal. Riigikantsler Cuno isikus pööras ta põllupidajate poole tungiva üleskutsega, kõike jõudu kokku võttes linna tarvitajaid uue loikuse saadustega, iseäranis kartuliga, varustada ja seda võimalikult pea teha.

Samuti appelleerib kodanikkude solidaarsustunde peale, mis ka põllupidajatele ja kaupmeestele (!) omane peaks olema, eelpool nimetatud teadaanne president Eberti, riigikantsler Cuno ja kõigi ministrite allkirjadega.

See kõlab kõik väga suureviisiliselt ja avaldabki, võib olla, teatud mõju põllupida-

*) Juhin muu seas tähelpanu Saksa kommunistilise partei keskkomitee häbemata üleskutse peale 11.VII., mis järgmiste sõnadega lõpeb: jatkame võitlust Karl Liebknechti ja Rosa Luksenburgi vaimus!

jate ja viljakaupmeeste peale. Kuid igatahes ei lepi keegi selle osaga teadaandest, kus kõneldakse, et praegune tootlus-katastroof tingitud olla lihtsalt hooaja kujunemisest: vanad tagavarad on lõppenud, ja uus lõikus on ebasoodsate ilmade tõttu mõne nädala võrra viibinud.

Siin tahetakse juba lausa kõiki Saksa rahvast tabanud tootlusviletsusi taeva isa peale veeretada, sest tema on leplik ja vaatab nii mõnegi asja peale läbi sõrmede.

Muidugi, ei jätnud raske majandusline kriis Saksamaal mõju avaldamata riigi eelarve peale. Küllalt iseloomustav on, et ainult 4% riigi väljaminekutest (mõne arvamise järel isegi ainult 2%) maksude ja muude normaal sissetulekutega kaetakse, kuna ülejäänud 96% paberraha emissiooni kauda rahuldatakse, missugune tegevus viimase ajal muinasjutulise kiirusega kasvab, 20-ks juuliks s.a. ulatas liikvel oleva paberraha hulk 40 (nelikümmend!) miljoni margani. On ka arusaadav, et sarnase inflatsiooni juures paberraha väärtus katastroofiliselt langema pidi, kuni ta mingiks peilikuks näitlikkuseks muutus. 30. juulist alates maksavad postijaoskonnad riigipanga ülesandel 20-margalise kuldraha eest 3.000.000.- pabermarka, 10-margalise eest 1.500.000 pabermarka; hõberaha ostetakse 50.000-kordse hinna eest tema nominaalväärtusest. See tuletab elavalt meele Nõukogude Vene rahaasjandust. Samasugune võimetus maksusüsteem, hiigla puudujäägid eelarves, astronoomiliste arvudega valuutapoliitika, alaline tüütav lobisemine kavatavatest rahaasjanduse reformidest, ehk küll nende kõikide kohta juba ette ütelda võib, et nad mingit tagajärge ei saavuta nii kaua, kuni valitsusel ühel või teisel teel korda pole läinud, marga kurssi stabiliseerida. Mis kasu ongi sissetuleku-, varanduse- ja muude maksude suurendamisest, kui nad vaatamata selle peale, et seaduse tegemise momendil arvesse on võetud maksimaalne suurus, seaduse jõusse astumise silmapil-

guks tegeliku tähtsuse kaotavad ja kui, teiseks, rahvamajanduse seisukord marga langemise tõttu halveneb ja lagunemisele läheneb. On päevaselge, et Saksamaa kõige pealt valuutaolude tervenemist tarvitab, kuid seda on kerge öelda, aga raske läbi viia, sest ees seisavad tuhanded takistused, näituseks heakstegemise küsimus. Kui Prantsusmaa heaks arvab oma poliitikat Saksamaa suhtes nii juhtida, et heakstegemise küsimuse rahuldav otsustamine ka Saksa valuuta probleemi rahuldavat korraldamist ei eita, siis on Saksamaa päästetud, sest temas peitub hiigla tagavara potentsiaalset jõudu, mis praegu Versailles kohustuste ikke all teguvõimetu on. Kui aga asi nii ei lahendu, siis tekkib praeguse Saksamaa asemele suur majandusline avaus, kuhu terve see kõrgeks kiidetud Lääne-Euroopa tsivilisatsioon variseb.

Bad Flinsberg

4. aug. 1923.

Bibliograafia.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti ajakirjanduses.

Prof. A. Sack. Eesti-Läti kaubalepingu sõlmimise ümber. „Pvlht“ nr. nr. 221–222 1923. a.

Searchlight. Kas võib riikline kaubalaevastik eeskujuks olla erakaubalaevastikule? „Pvlht“ 23. augustil 1923, nr. 222.

J. O. Meie tööstus ja põllumajandus. „Kõja“ 23. aug. 1923, nr. 222.

K. K-s. Mõtted seakasvatuse korraldamisest Eestis. „Pvlht“ 23. aug. 1923, nr. 222.

V. Smetanin. Korteriolud Eesti linnades. „Eesti Politseileht“ 27. aug. 1923, nr. 34/35 (90/91).

Kp. Metsade seisukord Eestis. „Pvlht“ 25. aug. 1923, nr. 224.

P-s. Võõrandatud maade kasutamine Eestis. „Pstm.“ nr. 224–225, 1923. a.

A. S. Paar sõna meie metsapoliitikast. „V. Maa“ 30. aug. 1923, nr. 197.

Ins. J. Podsolov. Kuidas Saksa sündmused meie majanduse peale võivad mõjuda. „Pvlht“ 17. aug. 1923, nr. 214.

Kroonika.

Läti.

(Eesti konsulaadilt Riias).

Läti panga uued protsendinormid. Läti pank on järgmised protsendinormid kindlaks määranud: lühikese aja laenude eest põllumeeste solovekslite vastu, mis on kindlustatud maa kinnisvaraga, 7¹/₂%

aastas; kauband. ja tööst. 3 kuu vekslite eest – 9⁰/₀; spets. jooksvate arvet eest craisikutele ja asutustele, mis on kindlustatud kaupade ja muude väärtustega – 10⁰/₀; solovekslite krediidi ja laenude eest väärt-paberite vastu – 10⁰/₀; vekslite rediskonto pankade eest – 7⁰/₀; spetsiaal jooksvate arvet eest rahaasutustele – 8⁰/₀; provintsi krediitkooperatiividele – 7⁰/₀;

laenude eest pankad ele kaupade ja väärtpaberite uuesti kihlam. — 8⁰/₀; jooksvate arvete eest eraisikutele — 4⁰/₀; hoiuraamatute hoiusummade eest — 5⁰/₀; täht- aja hoiusummade eest kuni 6 kuuni — 5⁰/₀; üle 12 kuu — 6⁰/₀; protsentide äramaksud enne tähtaega väljaostetud vekslite eest — 4⁰/₀; ootus raha ära vii- detud laenude tähtaja maksimiste eest iga 15 päeva eest — 1⁰/₂.

Läti tuletikkude eksport läheb enamasti Prant- sus- ja Inglismaale ja Inglise koloniidesse. Prant- susmaa sõlmis hilja aja eest „Vulkaniga“ lepingu, mille põhjal saadetakse Prantsusmaale ühe aasta jooksul 250 miljoni kastikest tuletikka. Eksportituid on pakitud eriti selleks valmistatud kastide sisse, Prantsus- ehk Inglisekeele pealkirjadega, Läti vabriku nimetusega. Varsti hakatakse ka fosfori tikka valmis- tama Inglise koloniide jaoks. Läti tuletikud leiavad ka Hollandis ja Ühisriikides turgu.

Läti uus kaubandus-tööstus ettevõte. „Latvis“ teatab 4. aug. järgmist:

24. juulil algas tegevust kaubandus-tööstus aksia ühisus „Nafta“, ülevõttes kõik kommandiitühisuse „Nafta“ aktiivid ja passiivid. Nimetatud ühisus on omandanud Poolas söekaevanduse kontsessiooni. Söekaevandusi eksploateeritakse juba nüüd osalt, kuid 6–8 nädala pärast, kui kõik masinad kohal, algab töö täiel hool. Esialgsel arvamisel annavad kaevan- dused 400 tonni (25.000) puuda süsa päevas; pärast poole, kui süte lademete suurus laieneb, loodetakse päevas 600–800 tonni süsa saada. Moodsate masi- nate abil saadakse peaaegjalikult kallimaid, jämeda- maid süsa umbes 80–85⁰/₀. See ettevõte avab Läti tööstusele tee uues harus ja on väga tähtis.

Läti ja Kanaada. Kaubandusliste sidemete või- malusest on Läti konsul E. K. Veldie informeerinud ajakirjanduse esitajaid „Latvian Kareivis“ teatel, 4. juulist, muu seas järgmiselt:

Läti võiks Kanaadasse eksporteerida kase ja tamme pakke mõõbli ehitamiseks, arstirohu taimi, linast riidet, konserveeritud sprotte, tuletikke, merevaigust ehteasju, likööre, kompveke, kunstlikult valmistatud nõusid ja vaase, fotoplaate, gipsi, linaseemet, võid ja juustu. Mainitud Lätimaa saadused võiks väga heasti võistelda kohaste Ühisriikide produktidega. Selleks peavad Läti kaubad Kanaada nõudmistele pakkimise ja headuse poolest vastama. Konsul lubab töösturiitele ja äriteestele selles juhatusel anda ja nen- dele Kanaadas tarvitavate kaupade proove saata.

Läti kaubandus Eestiga. Läti väliskaubanduse bilans Eestiga on passiivne. 1922. a. veeti Eestist Lätisse kaupu 310 miljoni Eesti marga eest, kuid Lätist veeti Eesti ainult 248,8 milj. Emk. väärtuses. Lätisse veeti sisse Eestist kõige pealt tekstiilkaupu, siis hobusid ja lehmi. Viimaseid oli vaja põlluma- janduse uuendamiseks. Eesti tekstiilkaubad saavad alafasa Läti turgu voolama ja Läti vabrikusaadustega võistleva. Sellegipärast ei ole Lätil vaja karta võistlust Eesti tööstusega, ega loobuda kaubandus- lepingu sõlmimisest Eestiga. Läti võib Eestile müüa ehitusmaterjali, eriti telliskivi (praegune toll kivi pealt 1 mark), jalanõusid, nahku, puutööd, klaasi, põllutööriistu, nõusid, elektri batareisid, potiauhjusid, fina, torusid, naelu, odõõre, kasepakke (Lutheri vab- rikule) ja veel muud.

Vene viljaekspordi leping. Vene-Saksa lepingu põhjal peab Vene andma Saksamaale 5 miljoni puuda vilja vanast lõikusest ja 15 milj. puuda uuest lõiku- sest. Esiviljasaadetused on juba teel ja kõik vilja peab 30. novembrini ära saama saadetud. Poole saadud rahast tarvitab Vene Saksa vabrikutele antud telli- miste peale.

Läti teadaanne Venele. Läti teatas Venele, et Vene transiidi kasvamist tähele pannes Läti kaudu, uuendab Läti elevaatori Vindavis, seab joonde aidad, süvendab Riia sadama kuni 26 jalani., uuendab raud- teesilla üle Dütina Kreutzburgi juures otseühendu- seks Venega ja saab ka tolliasjaajamist hõlbustama ja korraldama.

Vene „Vneshtorgi“ panga asutamine Riias. Vene kooperatiivi organisatsioonid asutavad panka, millest ka osa võtab „Tsentrosojus“ Londoni osa- kond. Läti nõudmise peale, et ka Läti kodanikud panga tegelasteks oleks, olevat Venelastel nõu endist tööministrilt Loorenzilt ametisse kutsuda. Põhikiri ei ole veel kinnitatud, kuid rahaministeeriumil ei olevat midagi panga asutamise vastu.

Miks Prantsusmaa ei tee Lätiga kaubandus- lepingut. „Brihva Seme“ kirjutab 10. augustil muu seas järgmist: Laialt tuntud „The European Com- mercial“ milles täpsed teated Läti majanduse elust, kirjutab, et Läti-Prantsuse kaubanduslepingut ei tahe- tavat seepärast alla kirjutada, et viimane ei soovi vähendada sisseveomaksu Läti metsamaterjali pealt ja ei soovi ka liha ja loomade sissevedu. — Läti valitsuse ettepanek oli vähendada sisseveomaksu metsamaterjali pealt 50⁰/₀ võrra ja liha- ja kariloomi sisse lasta ilma tollita.

Soome.

(Helsingi Eesti saatkonnalt.)

Tapaloomade sissevedu Eestist Soome. Vii- masel ajal on jälle nurinat kuulda, et Eestist tuuakse Soome liig palju tapaloomi, et loomade transpor- teerimises ei kanta hoolt loomade toitmise, et lae- vad laaditakse liig täis ja et Soome kontroll loomade tervise kohta on nõrk. „Maaseudun Tulevaisuus“ hüüab juba, et loomade sissevedu tuleks täiesti kinni panna, ehk, kuna soomlaste litsenside tähtaeg lõpeb augusti lõpul, neid tuleks ettevaatlikumalt Soome äriteestele anda.

Et suurem jagu loomadest on toodud Soome lae- vadega, ei või Eestit selles süüdistada, et laevadesse on liig palju loomi pandud või loomad toitmata jäe- tud. Teiseks on kontroll Soomes juba küllalt vali ja usun kalliski (iga laadungi pealt on loomaarsti maks Smk. 500:—). Väärnähtusi vist nii palju ei ole. Nad on rohkem otsitud, põllumeeste kasude kaitsmiseks. Ja lisaks, nagu mulle täna teatati, olla Soome looma- kaitseseltsi naisvalvurid need, kes kõige rohkem Helsingi sadamas Eesti loomade väljalaadimise juures hüsteerilist juttu ajavad. Muidugi, Eesti poolt tuleks loomade saatmist ikka paremini korraldada, et tüh- jad jutud ära kaoksid.

Külm Soomes. Viimasel nädalal oli Kesk-Põh- jamaal ja Põhja-Soomes nii kõva õökülm, et kartuli varred kõik on mustaks läinud. Mitmes kihelkonnas on ka suviviljad vigastada saanud ja Inaris on vil- jade kadu täielik. See Soome õnnetus, mida tuleb kahjatseda, mõjub, et Eesti kartulitel ja karjasaadus- tel saab tuleval aastal veelgi rohkem nõudmist Soomes olema.

Põletispuude hinnad Helsingis. Kuna õige mitmed Tallinna asutused on saatkonnast küsinud põletispuude hindu Helsingis, teatame, et praegu maksavad Helsingi sadamas 1 m. pikkused kasepuud 380–390 Smk. süld (4m³) ja okaspuud 280–300 Smk. süld.

Daani.

(Eesti konsulaadilt Kopenhagenis.)

Daani hobustekasvatust. Aastal 1914 oli Daanis 567 tuh. hobust, a. 1922 - 576 tuh. Viimane arv sisaldab aga ka Lõuna-Jüütlandi hobuseid (38310 tk.), nii et endise Daanimaa hobuste arv 1914. a. saadik vähenenud on. Daanlased arvavad siiski, et nad aastast ca 20 tuh. hobust välja vedada võiksid, eeldades, et samal ajal väljast 5000-10000 väikest hobust sisse tuuakse. Et Saksa ja Vene praegu ostuvõimetud, siis arvatakse, et hobustega lähematel aastatel suuri äri teha ei saa.

Daani konsulaat Tallinnas teatab, et Eesti võieksport iga kuuga kasvab, missugune teade Daani lehtedele jälle põhjust annab Eestist kui tulevases võistlejast rääkida.

Daani 12. ülemaalne ostunäitus (K/o bestaevne) avati Fredericia linnas 4. aug. Nagu ajalehed teatavad, olla näitusest osavõtmine sel aastal eriti elav olnud. Näitusel esinenud oma saadustega 260 väljapanijat, nende seas terve rida suurimaid Daani tööstusfirmasid. Peale nimet. 260 esinenud näitusel veel 62 väljapanijat kunstikäsitöö alal ja 100 väljapanijat patendide alal. Näituse avamisel pidanud kaubandusminister kõne, milles ta ütelnud, et kunstilikud abinõud, nagu valuuta reguleerimine, sisseveo reguleerimine ja tollikaitse, kaubandusbilansi parandada ja krooni kurssi tõsta ei suutvat. Seda võida ainult tublidus, usinus ja mõõdukus. Tema, minister, olla sissevedu reguleerivate määruste vastane, sest see olla kõige halvem kaitseviis. Daani olla vabakaubanduse maa ja seda asjaolu ei võida mitte muuta. Tema ei olla mitte nõus maksma panema määrusi, mis eraalgatusel käed kinni seoksid. Krooni lange-mise suhtes ütelnud minister, asjade kõik saada näitama, et krooni praegu vähem hinnatakse kui ta päriselt väärt on. Näitusest tehtud filmilüüesvõtteid, mida kõigis Daani kinodes näidata tahetakse.

Daani lõikusväljavaated. Statistika departemang avaldas tabeli lõikusväljavaadete üle. Tabelis tähendab 6 - väga hea, 5 - keskmisest parem, 4 - keskmine, 3 - keskmisest halvem, 2 - halb. Selle järele olid lõikuse väljavaated 1. aug järgmised: nisu - saartel 4,5, Jüütlandis 4,3, rukis - saartel 4,3, Jüütlandis 4,4, oder - saartel 4,9, Jüütlandis 4,6, kaer - saartel 4,8, Jüütlandis 4,5, segavili - saartel 4,8, Jüütlandis 4,5, kaunviljad - saartel 4,4, Jüütlandis 4,1, suhkrurüüesid - 3,6. Juurviljad kannatavad liig vihmase suve all (umbes kuu aega sajab peaaegu iga päev vihma), iseäranis kartulid saartel. Ka heinale on vihmase suvi kahju teinud: mitmel pool on hein veel maas, ja headus väheneb alatise vihma tõttu iga päevaga. Ristikhlein on hea. - Viljalõikus algab, nagu varemalt teatatud, vihmase ilma tõttu õige hilja. Mõnel pool on lõikusel siiski vähesel mõõdul algust tehtud.

Elukallidus Daanis. Viimane elukalliduse indeks, väljaarvatud s. a jaanuaris, oli 198 (sama indeks a. 1914 - 100). Uus elukallidusindeks, väljarehkend. juulis s. a., on juba 204. Kuna ühe tööliste eelarve (budget) juulis 1914 keskmiselt 2000 kr. oli, oli see jaanuaris 1923 3963 kr. ja nüüd juulis 1923 - 4081 kr. Kui üksikute kulude suurus juulis 1914 arvuga 100 tähendada, siis olid samad kulud:

	jaan. 1923	juuli 1923
Toiduained . . .	180	188
Riided, jalan. pesu	220	239
Korter	155	160
Küte, valgustus . .	277	282
Maksud	269	254
Muud kulud	203	206

Toiduainete hulgast on eriti kallimaks läinud suhkur, margariin, liha, kala ja aiavili, muudest tarbeainetest - seep ja küttmaterjal (süsi ja koks).

Elukalliduse tõusmise tagajärjel on niijasti riik kui ka eraettevõtjad sunnitud oma teenijate ja tööliste palkasid suurendama. Abielus olevate riigiteenijate elukalliduslisa on praegu 483 kr. aastas, ja mitte abielus olevate oma - 324 kr. Okt. 1923 kuni märts. 1924 on esimeste elukalliduslisa 594 kr. aastas, ja teiste oma - 396 kr.

Selle tõttu suurenevad riigi väljaminekud mainitud poolaastal (okt. 1923 kuni märts. 1924) 3 milj. krooni võrra. Tööliste palgad tõusevad, vastavalt elukallidusindeksile, 3⁰/₀ võrra.

Daani kaubandusbilans juunis 1923. S. a. juunis on Daani 141 milj. krooni eel kaupasad sisse toonud ja 136 miljoni eest välja viinud. Seega oli sisseveo ülekaal juunis kõigest 5 milj. Dkr. Juuni sissevedu oli mai omast 13 milj Dkr. võrra vähem, ja juuni väljavedu mai omast 3 milj. Dkr. võrra suurem. Vilja ja kaunvilja sissevedu oli juunis suurem kui mais, söiduriistade, masinate, tööriistade ja keldade sissevedu aga tublisti vähem. Ka manufaktuurkaupade sissevedu oli juunis vähem kui mais. Muude kaupade sissevedu oli juunis umbes sama suur kui mais. Sisseveo vähenemine olla ühenduses riigipanga (Nationalbanken) diskontoprotsendi kõrgendamisega, mis 1. mail s. a. jõusse astus. - Ülepea on Daani s. a. esimese poole jooksul 930 milj. kr. eest sisse toonud ja 746 milj. kr. eest välja viinud; sisseveo ülekaal s. a. esimesel poolel on seega 184 milj. kr.

Lokaut Daani rauatööstuses. Daani vormijate- ja valajateühisus nõudis tööandjatele hiljuti palkade kõrgendamist. Et tööandjad sellele nõudmisele vastu ei tulnud, ähvardas nimet. ametiühisus streigiga, mis 12 vabrikut seisma paneks. Selle peale vastas tööandjate ühisus, et ta, kui tööliste streigist mainitud vabrikutes ei loobu, kogu rauatööstuses lokauti välja kuulutab, mis teisipäeval, 14. aug. s. a. jõusse astub. Praegu peetakse veel läbirääkimisi, kuid lootust rahulise kokkuleppe peale on vähe.

Daani kroon on viimastel päevadel kaunis kindel.

Daani-Soome kaubaleping. Nagu teada, kirjutati Helsingis hiljuti Daani-Soome kaubaleping alla. Daani poolt olid läbirääkijateks ja allakirjutajateks Daani saadik Helsingis, hra F. Lerche, ja Daani välisministeeriumi kontorchef V. Borberg. Daani lehtedes äratub leping kaunis suurt tähelepanu. Esiteks on see esimene kaubaleping, mis Daani 1912. a. saadik ühe välisriigiga teinud (Venemaal, kellega hoopis isegustel oludel leping tehti, ei võta Daani lehed siinjuures arvesse), ja Daani esimene Skandinaavia riik, kes Soomega kaubalepingu sõlminud. Teiseks olla leping daanlastele õige kasulik. Daanlased saanud Soomelt enamsoodustuse tolli alal ja samad õigused Soome tulevatele Daani laevadele, millised Soome oma laevadel Soomes on. Mis muidu enamsoodustustesse puutub, siis on daanlased tunnistanud Soome tingimisi Prantsusmaale ja Eestile antud enamsoodustuste asjus. Ülepea on daanlased lepinguga väga rahul ja loodavad, et selle tagajärjeks on sooliidne kaubandusline läbikäimine normaalsel alusel mõlemate maade - Soome ja Daani - vahel.

Daani tapamajade tegevus s. a. I poolel. Nagu Daani statistika departemang teatab, on s. a. I poolel Daanis tapetud 1.600.000 siga, 110.000 sarvloomaga ja 6400 hobust. M. a. I poolel tapeti 1.030.000 siga, 115.000 sarvloomaga ja 4.000 hobust.

Daani kalandus. Nagu Daani kalandusdirektor teatab, on Daanis a 1922 51.143.800 kg. kalu kokku 26.900.000 Dkr. väärtuses püütud. A. 1921 oli Daani

kalasaak 61.522.700 kg. kokku 35.954.000 Dkr. väärtuses. 1922. a. lõpul oli Daani kalapüügilaevastikus 15.980 sõiduriista ja paati. Neist olid 536 tk. suured ja 15 br.-tonni ja enam ja 1462 tk. — 5–15 br.-tonni. 5005 sõiduriista olid mootoritega varustatud. Kogu kalalaevastiku väärtus oli 27.678.300 Dkr. ja kalapüügiriistade väärtus — 17.146.000 Dkr. — Nagu teatest näha, on 1922. a. kalasaak hulga ja väärtuse poolest vähem kui 1921. a. oma. Selle põhjuseks olla halvad müügivõimalused ja kalahindade lange mine. Saksamaa — Daani kalasaagi peaostja — ei võida oma kaootilise valuutaseisukorra pärast peaaegu midagi osta, ja kalsed Daani kalasaagile mujal suuremaid turgusid leida ei olla soovitavaid tagajärgi annud.

Teated ettevõtete tegevusest.

Uued tööstusettevõtted.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakond on järgmistele uutele tööstusettevõtetele sisseseadmiseks ja tööalgamiseks luba annud:

Peeter Piiskop'ile, Pärnus, Tähe tän. saeveski sisseseadmiseks. Ettevõtte on 10 tööli. Jõuandjaks 24 h. j. lokomobiil. Valmistab laudu, latte, planke j. m. nii sise- kui ka välisuru tarbeks.

Semen Goltzmann'ile, Narvas, Sivertsi linnaosas, saeveski sisseseadmiseks. Ettevõtte on 200 tööli. Jõuandjaks 2 lokomobiili kogujõuga 540 h. j. ja ta on varustatud tarviliste abimasinatega toores- ja valmismaterjali juure- ja äraveoks. Valmistab mitmesuguseid laude, planke, latte j. m. peaaesjalikult ekspordiks.

Ed. Lantzký'le, Tallinnas, Vene tän. nr. 16, kiviirüükija sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks firma „Ed. Lantzký & Ko.“ nime all. Trüükijal on 40 tööli. Töötab elektri jõul valmistades lihtsaid ja värvilisi etikette ja muid vähemaid trükitöid.

Heinrich Dreimann'ile, Tallinnas, Kopli tän. nr. 10, puutööstuse sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojal on 20 töölist. Töötab elektri jõul valmistades ehitusosasisid, nagu ukseid, aknaid ning mõõbleid.

Nikolai Harpe'le, Rapla vallas, Keava jaama juures, jahu- ja saeveski sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Ettevõtte on 30 h. j. lokomobiil jõuandjaks. Valmistab mitmesuguseid teravilja-saadusi ja laudu.

Gustav Raukas'ele, Tallinnas, Suur Ba lesna tän. nr. 27, küünlatehase sisseseadmiseks. Tehasel on 7 tööli. Valmistab mitmesuguseid küünlaid.

„Tapa tööstusühisusele“, Tapal, jahu- ja saeveski ning elektrijaama laiendamiseks. Ettevõtte on 20 tööli. Töötab veejõul valmistades teravilja- ja metsasaadusi ning elektrijõudu vslgustamiseks.

Peeter Ventsel'ile, Keila alevis, Harju- maal, saeveski sisseseadmiseks. Ettevõtte on 26 h. j. lokomobiil jõuandjaks ja 8 töölist. Valmistab mitmesuguseid laudu ja planke.

Ülenurme ja Ulila elektri- ja turba-tööstuse o. ü., Ulilas, Tartu maak., elektri keskjaamas tööalgamiseks. Jaam on 3000 h. j. ja annab elektritõuenergia ümbruskonna valgustamiseks.

Rannamõisa kivitööstuse o. ü., Rannamõisas, Harjumaal, kivitööstuse sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Ettevõtte on 18 töölist. Töötab 60 h. j. naftamootori abil valmistades mitmesuguseid ehituskive.

L.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

A/s. „Autoomnibus“. Tegevusala: Igasuguste sõidu- ja veoabinõude käitapanemine linnades, ale- vites ja maal, niihästi maa- kui ka raudteedel. Asu- tajad: F. Kangro, A. Karneol, J. Jürmann, D. Zirnask ja J. Roosson. Põhikapitaal: Mk. 10 milj., mis jaotatud 400 akts. à mk. 25 tuhat.

(„R.T.“ nr. 108 — 24. augustil 1923.)

Põhikapitaali suurendused.

A/s. „Balti spordiriistade vabrik“ on oma põhikapitaali mk. 5 milj. pealt mk. 10 milj. peale suurendanud, selleks väljalastes II seeria aktsiaid 5000 tk. à mk. 1.000.—

(„R.T.“ nr. 108 — 24. augustil 1923.)

Ärikalender.

9. septembril.

A/s. „Astron“, erakorraline peakoosolek, kell 11 homm. Tallinnas, Lai t. 34 „Esto-Muusika“ ruumes.

13. septembril.

Tartu Pank, erakorraline peakoosolek, kell 6 p. l. Tartus, Tartu panga ruumes.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Christian Hansu p. Park ja Marie Peepu t. Park, sünd. Ottas („R.T.“ nr. 108 — 1923. a.).

Uued seadused ja määrused.

Tapamajade ja lha järelvaatuse seadus on avaldatud „R.T.“ nr. 108 — 1923. a.

Eesti Pank teatab, et vabariigi valitsuse otsusel 15. aug. s. a. ja „Riigi Teatajas“ nr. 86 — 1921. a. avaldatud arvestamise seaduse § 4 põhjal saab Eesti Pank ja tema osakondade arvepidamises, algades 1. sept. s. a. summade ümaraks tegemiseks pennidest tarvitusele jäetud ainult 50 penni. Ühtlasi palub Pank oma kliente sisse- ja väljamaksu dokumentide kirjutamisel, kui ka igasuguste teiste toimingute juures, seda teadaannet ja määrust silmas pidades, summasid 50 pennini ehk margani ümaratena tarvitusele võtta.

Arreteeritud varanduse hoidmise ja selle hindamise tasumaksu määrus on avaldatud „R.T.“ nr. 108 — 1923. a.

Toimetusele tulnud kiri.

V. a. „Eesti Majanduse“ toimetus!

Palun Teie lugupeetud ajakirjas järgmistele rida- dele lahkesti ruumi lubada.

„Eesti Majanduse“ (nr. 26, 18.8.1923) ilmus hra N. Kõstneri artikkel „Riikline majanduslike informatsiooni korraldus Eestis“, milles muu seas puudu- takse Eesti saatkonda Leedus. Autorile on tema enese ütelse järele saladuseks jäänud, kuidas Eesti-Leedu majandussuhete edenemiseks kaasa pidid aitama saat- konna korralikud teated kohalikkude turuhindade kohta Leedu üksikutes maakondades.

Anname autorile heamelega selgitust.

Meie oleme mitmel puhul ja mitme äri käest Eestist järelepärimisi saanud viljahindade kohta Lee- dus, missugustele soovidele ka oleme alati vastu tul- nud. Oleme neid teateid ka kaubandus-ministeeriu- mile saanud, et neid laiematele ringidele kättesaadavaks teha. Kuna aga viljahinnad Leedus on mitme- sugustes maakondades väga mitmesugused ja kuna meil mitte üksikõik ei ole, kas meie vilja ostate

Kovno, Shavli ehk Meemeli piirkonnast, siis oleme teadlikult hinnad üksikute maakondade järele toonud Meile näib, et meie oma kohust halvasti oleks täitnud, kui meie seda mitte ei oleks teinud.

Edasi tähendab autor, Leedust olla vahel sekka saadud arvud viimase nädala väliskaubanduse kohta, kuid puududa arvud viimaste kuude ja aastate kohta.

Selle peale võime tähendada, et andmed Leedu viimaste aastate väliskaubanduse kohta kohe nende ilmumise järele välisministeeriumi on saadetud, kust autor neid kergesti leida oleks võinud. Igakuulisi kokkuvõtteid Leedu statistika keskbüroo ei tee, vaid valmistab ainult kokkuvõtteid veerandaasta kohta. Oma valuuta peale ülemineku järele hakkas statistika keskbüroo avaldama väliskaubanduse aruandeid iga 7-10 päeva kohta, mida tehti kuni s.a. 31. märtsini. Need teated on korralikult välisministeeriumi saadetud, mitte vahel sekka, nagu autor tõendab, ja seal ka kätte saadud, mille kohta saatkonnal on olemas tõendused. On selge, et nende aruannete järele kokkuvõtteid pikema aja eest kokku seada ei ole raske.

Autori kirjutusest paistab välja, nagu ei oleks Eesti saatkond Leedus peale turuhindade teatamise majanduslikel alal midagi muud teinud. Ka see ei ole õige. Lubatagu ainult üks näitus. Kaks aastat tagasi oli Leedu meile alles päris tundmata maa. Kui nüüd Leedus tõotavad juba mitme Eesti suurema vabriku alalised esitused, siis on see suurelt osalt just saatkonna töö tagajärg.

Autori väide, nagu vaataks saatkond oma töö, kui mingi „otpiska“ peale, on sellepärast täiesti põhjendamata.

Meie ei taha sellega mitte vastuvaielda autori põhiväidetele, et üldse riiklikel majanduslikel informatsioonil Eestis on alles suured puudused. Meie oleme aga arvamisel, et nende puuduste kõrvaldamiseks mitte palju kaasa ei aita tõsiasjade moonutamine, olgu see sihilik või mitte.

Täieliku lugupidamisega A. Schmidt.
Esitaja Leedus.

Järelemärkus. Mina ei ole ei sihilikult ega mittesihilikult tõeasju moonutanud, vaid ainult näidata püüdnud neid puudusi, mis meie majanduslikes välisinformatsioonides ette tulevad. Ei ole ma ka mõelnudki väidata, et Eesti saatkond Leedus majanduslikel alal midagi ei ole ära teinud. Ma püüdsin ainult näidata, et kui meil parem informatsiooni kesk-korraldus oleks ja sellel kesk-korraldusel lähem kontakt meie esitusega, siis esitused ei pruugiks ennast koormata asjata ja teinekord mõtteta tõdedega. Mina pean endiselt mõteta tööks leheküljelisi aruandeid, kus üles loetakse, kui palju 1-8 märtsini on mingisuguseid kaupad Leedust välja veetud ja kust meie „informatsiooni“ leiame, et kuivatatud seemi välja veefi 145 kg. ja hobuse rangisid 402 tükki. Nõnda, et säärase teadete põhjal keegi era-asutus hakkaks Leedu väliskaubanduse kohta pikemaajalisi ülevaateid tegema, on küll nafake palju.

Ka kohalikkude viljahindade asjus ei saa ma oma väitest loobuda. Vallavalitsuste kaudu kogutud kohalikud viljahinnad ei huvita tõesti mitte põrmugi Eesti impordööri, sest et tema Leedumaale minna ei saa talupoegadelt vilja üles ostma. Tema ostab nimelt teatavasti ekspordööri käest. Kohalikud hinnad ja ekspordit hinnad on aga kaks isesugust asja. Selle küsimuse käsitus näitab just kõige pililikumalt, et saatkondadele juhatusi tarvis on informatsiooni alal, et nad mitte asjatult tõõd ei teeks. Saatkondadelt ei saa nõuda, et nad väliskaubanduse alal ekspordid oleks, aga teatud korralduse juures võivad ka mitte-asjatundjad kasulikkum informatsiooni saata.

N. Kõstner.

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 20.-25. aug. Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	524	200	347
Tartus . . .	246	67	164
Teistes linnades	254	109	189
Kokku . . .	1024	376	700
Eelmisel nädalal	993½	445	777

Tallinnas olid hinnad läbistikkum (markades puuda eest):

	Sel nädalal.	Eelmisel näd.
Nuumloomad { eluskaal	560-650	550-600
{ tapetud	700-850	800-950
Nuumvasikad { eluskaal	800-1000	800
{ tapetud	1120-1200	1200-1320
Nuumsead { eluskaal	1120-1200	1200
{ tapetud	1520-1600	1560-1640

Võiturg.

20-25. augustini 1923. a. on Eestist võid välja viidud:

Rootsimaale	1125 tünni
Inglismaale	300 „
Daanimaaale	91 „
Väljaveoks kõlbm. tunnist.	86 „

Kokku 1602 tünni.

Samal ajal olid Inglise turul hinnad muutusefa. Sissevedu asumaadelt oli väga väike. Hinnad on palju madalamad kui mõõdal. aastal sel ajal. Nõudmine on väiksem. Või, mis streigi tõttu sadamas seisis, on suuremalt jaolt äramüüdud.

Rahaturg.

Tähtsamate arvete seis Eesti-Pangas-Tallinn.

(miljon markades)

21.VIII. 28.VIII. Muutus

Kassa	694,8	689,9	- 4,9
Välisvaluuta kassas ja väljamaa pankades	163,4	166,6	+ 3,2
Laenu välisvaluutas	296,3	293,7	- 2,6
Diskont. vekslid	1.054,7	1.071,9	+ 17,2
Konto-korreni	2.188,9	2.175,9	- 13,0
Pangatahmed	2.350,0	2.350,0	muutuseta
Riigikassa	1.624,3	1.806,7	+182,4
Hoiusummad	535,8	540,7	- 4,9

Arvete suuremaid muudatusi ei ole. Tähelepanemiseväärne, et augustikuu jooksul Eesti Panga valuutatagavarad vähenenud ei ole: 31.VII olid tagavarad: 181,7 milj. ja laenu 267,1 milj., kokku 448,8 milj., kuna 28.VIII oli kokku 460,3 milj., s. o. üle kümne miljoni marga veel suurenenud.

Väiksem ja kindlam meeleolu on ka börsel vastupeegeldanud, kus väliskurs kuu jooksul kindel on olnud ja nõudmine ning pakkumine tasakaalus. Närvilikkus ou pikkamööda kaduma hakanud.

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsterling	1 milj. Saksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. gulden.	100 Läti rubla	100 Tšehosi. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveetia fr.
27.VIII	O.	346	1578	50	952	9215	6410	1970	13695	133,5	1015	170	1495	6275
	M.	347,5	1585	80	962	9265	6510	2000	13695	137	1045	—	1525	6325
	T.	—	1584,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28.VIII	O.	346	1576	40	953	9220	6390	1980	13590	133,25	1015	170	1495	6275
	M.	347,5	1583	70	963	9270	6490	2015	13690	135,75	1045	—	1525	6325
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29.VIII	O.	346	1575	40	951	9235	6390	2000	13590	133,25	1020	170	1495	6275
	M.	347,5	1582	65	951	9285	6490	2025	13690	136,75	1050	—	1525	6325
	T.	347,5	—	—	—	—	—	2015	—	—	—	—	—	—
30.VIII	O.	346	1575	30	952	9240	6400	1985	13590	133,25	1015	170	1495	6275
	M.	347,5	1582	50	962	9290	6500	2010	13690	136,75	1045	—	1525	6325
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31.VIII	O.	346	1577	20	952	9240	6400	1980	13600	133,25	1020	170	1495	6275
	M.	347,5	1584	37,5	962	9290	6500	2010	13700	136,75	1050	—	1525	6325
	T.	347,5	—	—	—	—	6500	—	—	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem				Kohvi, Kesk-Ameerika sordid . . .	3800—4200
Ameerika sort . . . pd.			570—610	Mexiko . . .	—
sõre Ameerika . . .			610—640	Tee, lahtine Pekoe broken, Java . . .	4000—4200
A/S. Rotermanni tehaste jahud:				" " Orange Pekoe, Java . . .	5200—5400
nisu, pehme, . . .			460—595	" " " " Tseilon . . .	5700—6000
sõre . . .			605—630	" " " " Hiina . . .	6000—7000
pehme, teised sordid . . .			—	Suhrur, peenike, valge, Dantsigi . . .	—
Rukki jahud . . .			265—275	" Ameerika, Java . . .	900—920
püül . . .			420—450	" Tšehoslovaakia . . .	—
Nisu, Eesti . . .			—	Siirup, kartuli, B 42 ^o . . .	800
Rukis . . .			—	" " B 38 ^o . . .	740
Vene, franco Tallinn, Holl.k. 118 . . .			210—215	" " Glucose . . .	740
Kaerad, toidu . . .			260—275	Sool, lahtine . . .	38
Odrad, õlle . . .			—	Heeringad, Yarmouth, Mattie . . .	tünn
Erned, rohelsed, Eesti . . .			—	" Shotti Mat Full . . .	3100
Hollandi . . .			—	" Mattie . . .	2900—3000
Riis, Burma II.			500—520	" Norra Full . . .	—
Kartulid, eksport . . .			—	" Islandi . . .	2100—2200
piirituse . . .			—	" Slo Full . . .	2100
Kartuli helbed . . .			—	Liha, sea, I. sort . . . pd.	1480—1600
Kartuli tärklis „Superieur“ . . .			600	" looma, I. sort . . .	500—800
Piim, pudelites . . . ltr.			16	Liha, looma . . .	—
Või, meierei, eksport . . . pd.			4000—4200	Pekk, eksport. I s. . .	—
Margariin, väljamaa . . .			1600—1700	Heinad, aasa . . . vagunivili	—
Juust, kohalik, Schweitsi . . . pd.			2400—2600	" ristik . . .	—
Backst.			—	Õlikoogid, linaseemne frko Tallinn . . .	—
Kaseiin . . .			1000—1450	" puuvillaseemne . . .	—
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.) . . .			14	Nisukliid . . .	175—180.
II. s.			12	Puuvilla riie, Bjas, D. I. . . . ars.	37,5—41,75
Kakao, Inglis			1200—1400	" Mitkal, ekstra . . .	29—30,75
Ameerika			1000—1200	Lina, Liivi R. 10 pd.	—
Hollandi			1450—1600	" Võru-Petseri	—
Kohvi, Rio, Santos			2700—3100	"	—
Guatemala			3300—3500	"	—

Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—
" külvi 98—99 " pd.	—
Takud, Codilla I. "	—
" II. "	—
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2 k. pest.	54—56
" Newcastle "	52—53
" sepa "	60—61
Koks, valu "	—
" gaasi "	75
Põlevkivi, I. sort "	10
Põlevkivi, II. sort "	7,5
" III. "	5
Raud, sordi "	290—300
" latt "	—
" vits "	440—500
" raud plekk "	460—520
" " tsingitud "	700—720
Teras Inglis "	—
" Saksa "	—
" nikkel "	—
" vedru "	470—590
" valu "	—
" tööriistade "	1000—1100
" talla "	—
Malm "	210—230
Inglistina "	6000—6600
Seatina "	850—875
Vask, plekk punane "	4000—4080
" " valge "	3600—4600
Tsink-plekk "	1600
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6. "	—
" Ameerika "	500—600
" solaar "	—
" auto Vacuum Comp. "	1200—1400
" auto "	650—800
Tsilindriõli, Vene "	—
" Ameerika "	520—625
Põlevkivi õli "	200—240
" pigi "	300
Nafta, Vene "	260
" Ameerika "	180—200
Petrooleum, Vene "	230—240
" Ameerika "	220—230
Bensiin, Vene "	730
" Ameerika "	700—730
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr. \$ 0,17	
Pesusooda pd. 225—235	
Seebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis "	570—580
Parafiin 102—110 ⁰ } "	—
120 ⁰ —134 ⁰ } "	—
Parkimise ekstrakt "	850
Väävel, õie 98 ⁰ / ₀ "	360
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg. 500	
" tsinkvalge Prants. roh. PZ. "	1500
" tinavalge Englise "	1200—1300
" ooker Prants. "	280—350
" Superfosf. "Silva" (k. 6 pd.)	605
17-18 ⁰ / ₀ fr. Tallinn "	605
Väetisained Superfosf. B.T.K. must kukk (k. 6 pd.) 18—20 ⁰ / ₀ fr. Tallinn	615—625
" Thomasjahu k.100kg. 14-17 ⁰ / ₀	560—635
" Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frkojaam	445
" " 40 ⁰ / ₀ "	605
" Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, pd.	—
" Chilli salpeeter, kott 6 pd.	2750

Paber, rotatsioonil "	430
Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	745
Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda	700
Tsement, Portland, Aseri, Tallinn "	690
" fr. Aseri "	655
Kriit, toores "	100
" pestud "	110—130
Asfalt "	—
Tõrv, kivi "	265—290
" puu "	300—320
Lubi "	36—40
Gips, tükikides frko Isborsk	—
" jahvatatud "	—
" krohvimise, loko "	—
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6300
Puumaterjalid, saetud D/B/B/ Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
Puumaterjalid "	—
" IY s. "	—
" propsid; 7x7 "	—
" liiprid "	—
Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ kaski, k. sld.	—
Nahk, talla, Eesti kodumaa tööresnahast valmistud . pd. I s.	4400—4600
Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. I sort	5000—5200
Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. II sort	4400—4600
Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	5850—5900
Toores nahk väiksed ja suured	—

Prahid :

Lina			
Tallinn — Stettin	tonn	1500	
" — Ghent	"	26 sh.	
" — Dundee	"	—	
" — Belfast	"	—	
" —	"	—	
" —	"	—	
Takud +	%		
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn — London	"	—	
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—	
" — Antwerpen	"	B. fr. 120	
" — Southampton	"	\$ 0,46	
" — Manchester	"	—	
" —	"	—	
" —	"	—	
Segakaup	tonn		
Tallinn — Stettin	"	Emk. 1200	
" — London	"	—	
" — Stockholm, või	"	Rkr. 25—35	
" —	"	—	
" —	"	—	
Kartulid			
Tallinn	"	—	
" 	"	—	
" 	"	—	
" 	"	—	
" 	"	—	
" 	"	—	